

ชุดอุปกรณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับใช้งานภาคสนาม กรณีสาธารณสุข “นายอยู่รอด”

โดย นางสาวอินทรา สุภาพัฒน์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย

องค์การสหประชาชาติ คาดการณ์การเพิ่มขึ้นของประชากรโลก โดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2593 ประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 9,300 ล้าน การเพิ่มขึ้นของประชากรโลก จะทำให้ความต้องการความจำเป็นพื้นฐาน เช่น น้ำ อาหาร พลังงาน ที่อยู่อาศัย และปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจะมีความต้องการเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเติบโตทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวเร่งให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย โดยไม่คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว เป็นเหตุให้มีการสูญเสียทรัพยากรและระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง

อีกทั้ง ในอีก 11 ปีข้างหน้า หรือปี พ.ศ. 2573 มีการคาดการณ์ว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกอาจสูงขึ้น 1.5 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือ Climate Change ที่เกิดขึ้นกับโลกของเรา และผลกระทบจากปรากฏการณ์ดังกล่าวน่ากลัวกว่าที่คาดคิด โดยอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งมีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศต่างๆ ทุกภูมิภาคของโลก จึงไม่น่าแปลกใจที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาภาวะฉุกเฉินหรือสาธารณสุขหลายต่อหลายครั้ง ทั้งอุทกภัย วาตภัย ดินโคลนถล่ม ภัยแล้ง รวมถึงโรคระบาดในกลุ่มโรคติดต่อมาโดยแมลง เช่น โรคไข้เลือดออก ซึ่งประเทศไทยประสบปัญหาการระบาดทุกๆ 2 ปี ปัจจัยสนับสนุนสำคัญ คือ อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้วงจรชีวิตของยุงเกิดการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยเจริญเติบโตและเริ่มออกหากินเร็วขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝน ยังส่งผลกระทบต่อเพิ่มขึ้นของแหล่งเพาะพันธุ์ด้วยเช่นกัน ที่กล่าวมานี้ เป็นแค่ตัวอย่าง 1 โรคเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเรื่องดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าจับตามองอย่างใกล้ชิด ควรให้ความสำคัญ ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับมือ และหาแนวทางแก้ไขไปพร้อมๆ กัน

ประเทศไทย ได้นำแนวคิดการพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาภูมิความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งระดับชุมชนในการเฝ้าระวังและรับมือกับสาธารณสุข การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชนตามแนวทาง "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" รวมทั้งการนำแนวคิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุข เพื่อป้องกันภัยตามหลักสากลคือ "รู้รับ - ปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน" (Resilience) โดยเสริมสร้างความตระหนักในการลดความเสี่ยงตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัยการพัฒนาระบบดังกล่าว ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐาน แผนงาน ระบบงาน การเพิ่มขีดความสามารถด้านกำลังคน ให้มีความพร้อมในการดำเนินงาน เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถเป็นที่ปรึกษา แนะนำแนวทางปฏิบัติ และให้การสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ถือเป็นพลังและกลไกสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากความพร้อมด้านกำลังคนแล้ว การเตรียมพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบการปฏิบัติงานให้สามารถใช้งานได้อย่างทันท่วงที จะเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จได้ เปรียบเสมือนอาวุธประจำกายของเจ้าหน้าที่ เพื่อรับประกันว่าการปฏิบัติจะเกิดผลสำเร็จ และเจ้าหน้าที่ที่มีความปลอดภัย

ชุดอุปกรณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับใช้งานภาคสนาม กรณีสาธารณสุข “นายอยู่รอด” จัดทำสำหรับการปฏิบัติงานและการทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ ซึ่งเรียกว่าหน่วย SERT กรมอนามัย สร้างมาเพื่อประกอบการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ในการแสดงบทบาทหน้าที่ของตนเองผ่านเครื่องแต่งกายเฉพาะ แสดงความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Unity) และบ่งบอกภาพลักษณ์ที่ดีของกรมอนามัย

ชุดอุปกรณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับใช้งานภาคสนาม กรณีสาธารณสุข “นายอยู่รอด” ประกอบด้วยหน้ากากป้องกันสารเคมีชนิดใส่กรองเดี่ยว หน้ากากป้องกันฝุ่นละอองและเชื้อโรคมาตรฐาน N95 หน้ากากอนามัย 3 ชั้น ชุดแว่นครอบตา กางเกงสำหรับป้องกันคราบน้ำมัน และสั้วพาทะชนิตคลุมทั้งเท้า กระดาษทดสอบความเป็นกรด-ด่าง รองเท้าป้องกันสารเคมี รองเท้าบูทยางสีดำ ไฟฉายภาคสนามชนิด LED ถุงกระติกบรรจุน้ำดื่มภาคสนาม เสื้อกั๊กสะท้อนแสง หมวกแก๊ป ถุงมือป้องกันสารเคมี ชุดป้องกันการซึมผ่านของสารเคมี ชุดป้องกันฝุ่นละอองและเชื้อโรค ถุงมือยางสีส้ม ถุงมือแพทย์แบบใช้แล้วทิ้ง กระเป๋าสะพายหลังสำหรับใส่อุปกรณ์ที่สามารถใช้งานได้ทันที กระเป๋าสำหรับบรรจุวัสดุและอุปกรณ์สำรอง

ชุดอุปกรณ์ “นายอยู่รอด” ไม่เพียงแต่เป็นนวัตกรรมต้นแบบเพื่อการสาธิตเท่านั้น แต่ชุดอุปกรณ์ดังกล่าวยังผ่านการนำไปใช้จริงในกรณีต่างๆ เช่น ในปี พ.ศ. 2558 เป็นการนำชุด “นายต้องรอด” มาทดลองดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมกรณีไฟไหม้สถานที่ฝังกลบขยะตำบลแพรกษา อำเภแพรกษา จังหวัดสมุทรปราการ ในปี พ.ศ. 2559 การนำชุด “นายต้องรอด” ใช้ในการปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม กรณีแผ่นดินไหว ณ ประเทศเนปาล เป็นต้น
